

Programma

vanaf 12.30 uur	Inloop met koffie en thee
13.00 uur	Woord van welkom
13.05-13.50 uur	Inleiding André Jansen ofm
13.50-14.05 uur	Pauze
14.05-14.50 uur	Inleiding Els Frencken en Jaap Lodewijks
14.50-15.00 uur	Pauze
15.00 uur	Workshops 1e ronde (workshop 1, 2 en 3)
15.50 uur	Workshops 2e ronde (workshop 1, 2 en 3)
16.40 uur	Afsluiting

Datum en tijd

Zaterdag 21 februari

Van 12.30 uur (inloop) tot 17.00 uur

Locatie

Franciscushuis,
Van der Does de Willeboissingel 11,
5211 CA Den Bosch

Aanmelden

Bij de Franciscaanse Beweging:
tel. 073-6131340 of e-mail:
info@franciscaansebeweging.nl

Kosten en deelname

Deelname bedraagt € 20,- (voor FB-leden
€ 15,-). Ter plekke te voldoen.

Routebeschrijving

Vanaf Centraal Station 's-Hertogenbosch is het
5 minuten lopen. Bij het verlaten van het station
loopt u rechtdoor, voorbij de gouden draak op de
rotonde, richting centrum tot aan de brug. Vóór de
brug rechtsaf slaan. Het Franciscushuis ligt voor de
kloosterkerk van de Kapucijnen.

VREDE EN ALLE GOEDS
Franciscaanse Beweging

Van der Does de Willeboissingel 11
5211 CA 's-Hertogenbosch
www.franciscaansebeweging.nl

facebook.com/vredeenallegoeds
twitter @vredenallegoeds

De Franciscaanse Beweging (FB) staat voor ontmoeting, verbondenheid, verdieping en bezinning. In Nederland telt de FB twaalfhonderd leden, mensen die zich laten inspireren door het evangelisch levensmodel van Franciscus en Clara van Assisi. Zij streven een eenvoudige levenswijze na, dicht bij andere mensen en andere schepselen, met respect voor de ander en respect voor natuur en milieu. Kernwaarden van de FB zijn: eenvoudig, betrokken, kwetsbaar en vredelievend. Kijk voor meer informatie op www.franciscaansebeweging.nl

STUDIE- EN
BEZINNINGSMIDDAG

OVER KWETSBAARHEID: COMPASSIE EN VEERKRACHT

FRANCISCAANSE
BEWEGING
ZAT. 21 FEBRUARI 2015

‘gelukkig de mens die zijn naaste in diens broosheid draagt, zoals hij door hem gedragen wil worden als hij in een soortgelijke situatie verkeert’

Franciscus: Wijsheidsspreuken 18,1

Op de een of andere manier zijn wij allemaal broos, kwetsbaar en wondbaar.

Niet alleen lichamelijk zijn we broos, psychisch met onze pijnplekken uit het verleden, met onze mogelijk- en onmogelijkheden etc. Ook moreel zijn we broos, te berekend, te veel op onszelf betrokken etc. Je komt het altijd tegen, het kwetsbare en broze. Je kunt het uithouden, volhouden en dragen en verdragen.

Wat betekent dat voor ons leven zelf en ons breekbaar samenleven? We leven nu eenmaal in een tijd waarin economisch gewin, gezondheid en succes als hoogste goed voor een ieder wordt gezien. Dit zet echter velen buitenspel, die vanuit hun ‘minder geslaagde’ levens misschien heel andere dingen als waardevol zien, maar de kans nauwelijks krijgen om hier stem aan te geven. Maar ook de ervaring dat we als samenleving erg kwetsbaar zijn bij een terreurdreiging en wanneer er allerlei zekerheden waar we tot nu toe op konden rekenen gaan ontbreken. Hoe kan ons kwetsbaar-zijn bijdragen tot een goed leven samen?

Inleiding 1

‘Je naaste in diens broosheid dragen’.

De naastenliefde bij Franciscus van Assisi en in bijzonder zijn Wijsheidsspreuk 18 worden geplaatst tegen de achtergrond van enkele basisbegrippen van de contextuele therapie. Van daaruit is een verdieping, verbreding en nuancering mogelijk van het begrip kwetsbaarheid en naastenliefde in het algemeen.

André Jansen ofm is minderbroeder franciscaan. Hij was jaren actief in onderwijs en pastoraal werk. Ook is hij al 32 jaar redactielid van het tijdschrift *Franciscaans Leven* en auteur van het boek *Franciscus van Assisi. Mysticus van nabijheid*.

Inleiding 2

‘Maar hij zit zo in mijn lijf’, over kwetsbaarheid, lichamelijke en compassie.

Compassie met kwetsbare mensen maakt ons kwetsbaar. Compassie is lichamelijk: we voelen mee, we lijden mee met de ander in en door ons lichaam. Dat is wat ons kwetsbaar maakt. Een spiritualiteit van compassie kan niet voorbijgaan aan die kwetsbaarheid.

Els Frencken is wijsgerig pedagoog en begaf zich onder dak- en thuisloze mensen. **Jaap Lodewijks** is journalist en auteur van *Franciscaans leiderschap en Adem*.

Workshop 1

Clara, een krachtige vrouw over ‘kwetsbaarheid’

O sla de rots, opdat ik ween (uit het gedicht Steen van M. Vasalis).

Clara, door eigen ervaring wijs geworden, merkt dat achter de agressieve manier waarop Agnes zich op het vasten gestort heeft een negatieve en zelfvernietigende neiging schuil gaat. Met onderscheidingsvermogen en tact komt zij haar zuster in haar kwetsbaarheid nabij en weet haar een weg ten leven te wijzen.

We lezen samen uit Clara’s derde brief aan Agnes, wisselen uit wat ons raakt en geven eigen woorden van leven aan onze verdere weg.

Zr. Angela Holleboom, claris in Megen en betrokken bij de vertaling van de nieuwe geschriften van *‘Clara van Assisi, geschriften en oudste bronnen’*.

Workshop 2

‘Ik zal doen wat jij wilt’

Zes uitdagende woorden die Franciscus tegen een melaatse zei die door iedereen in de steek was gelaten. Aan de hand van Franciscus en Henri Nouwen – die vriendschap sluiten met een kwetsbaar mens ziet als een spirituele oefening – gaan we in deze workshop in onze eigen ervaringen na wat de relatie is tussen onze eigen kwetsbaarheid en de kwetsbaarheid van de ander.

Els Frencken en Jaap Lodewijks

Workshop 3

‘Alles van waarde is kwetsbaar’

In zorgsituaties gaat het om kwetsbare mensen. Maar ook de begrippen die we gebruiken om het omgaan met hen te beschrijven, zoals liefde, aandacht, zorg, zijn uiterst kwetsbaar.

In de workshop gaan we aan de hand van spel met elkaar in gesprek over deze begrippen.

Henry Vermeulen werkt in het parochiepastoraat en is mantelzorger.